e-ISSN: 2147-2971
p-ISSN: 2148-4163

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

Number: 63
Winter II / 2017

Editor
Dr. Serdar Yavuz
Subeditors
Dr. Slavka Hlásna
Dr. Özcan Bayrak
Dr. Onur Köksal
Dr. Serdar Bulut
Dr. Seda Taş

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Academic Social Science Studies *dergisi yılda dört dönem yayın yapan uluslararası hakemli bir dergidir.*
Academic Social Science Studies *dergisinde yayınlanan tüm yazıların, dil, bilim ve hukûki açıdan bütün sorumluluğu yazarlarına, yayın hakları* **www.jasstudies.com**'a *aittir.*
Yayınlanan yazılar yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz.
Yayın Kurulu dergiye gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamakta serbesttir.
Gönderilen yazılar iade edilmez.

The Journal Of Academic Social Science Studies, *Uluslararası hakemli ve indeksli bir dergidir.* ***SOBİAD, MLA, ASOS, TEİ (Türk Eğitim İndeksi), ARASTIRMAX, Akademik Dizin (Akademik Türk Dergileri İndeksi), Journal Seek, Research Bible, İSAM, Index Copernicus, Mendeley, Open Academic Journals Index, CiteFactor, Scientific Indexing Services, Akademic Keys, ASI (Advanced Science Index), S journals Index, ESJI (Eurasian Scientific Journal Index), I2OR, MIAR (Information Matrix for the Analysis of Journals), Spark Index, İnfobase Index, Sysmatic Impact Factor, International Innovative Journal Impact Factor, Science Library Index*** *başta olmak üzere onlarca veritabanı ve indeks tarafından taranmaktadır.*

The Journal of Academic Social Science Studies is an international peer-reviewed journal that is published four terms per annum.
Language, science and the law of liability of all the articles published in the Journal of Academic Social Science Studies belong to their authors www.jasstudies.com.
The published articles partially or completely in any way cannot be printed, reproduced without the written permission of the publisher.
Editorial Board is absolutely free whether to publish or not publish all the articles send to journal.
Submitted papers will not be returned to the authors.
The Journal of Academic Social Science Studies, is an international peer-reviewed and indexed journal. **SOBIAD, MLA, ASOS, TEI (Turkish Education Index), ARASTIRMAX Academic Index (Turkish Academic Journals Index) Journal Seek, Research Bible, ISAM, Index Copernicus, Mendeley, Open Academic Journals Index, CiteFactor, Scientific Indexing Services, Academic Keys, ASI (Advanced Science Index), Sjournals Index, ESJI (Eurasian Scientific Journal Index), I2OR, MIAR (Information Matrix for the Analysis of Journals) and especially Spark Index, Infobase Index, Sysmatic Impact Factor, International Innovative Journal Impact Factor, Science Library Index** are scanned by index and dozens database.

e-ISSN: 2147-2971 / p-ISSN: 2148-4163
Firat University Faculty of Education Turkish Education Department Elazig-TURKEY
25 / 12 / 2017
Number: 63 - Winter II / 2017

The Journal of Academic Social Science Studies
International Journal of Social Science

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Editor
Dr. Serdar Yavuz

E-mail: info@jasstudies.com
Web: http://www.jasstudies.com/
Adress: *Firat University Faculty of Education Turkish Education Department Elazig-TURKEY*

JASS Studies
Number: 63 / Winter II 2017

ACADEMIC SOCIAL SCIENCE STUDIES
Uluslararası Hakemli Dergi / International Journal of Academic Social Science Studie

Editör / Editor
Dr. Serdar Yavuz

Editör Yardımcıları / Assistants of Editor
Dr. Slavka Hlásna
Dr. Özcan Bayrak
Dr. Onur Köksal
Dr. Serdar Bulut
Dr. Seda Taş

Alan Editörleri / Field Editors

Dr. Ahmet AĞCA	Accounting and Finance	Dumlupinar University
Dr. Ali M. BAYRAKTAROĞLU	Photography	Trakya University
Dr. Ayça Can KIRGIZ	Product Management/Marketing	Yeditepe University
Dr. Barış TOPTAŞ	Music	Adiyaman University
Dr. Bayram TAY	Social Sciences Education	Ahi Evran University
Dr. Erfumiye ERTEKİN	History	Mersin University
Dr. Erkan Turan DEMİREL	Business and Economics	Firat University
Dr. Fatih ÖZEK	Turkish Language and Literature	Firat University
Dr. Fatma Ebru İKİZ	Psychological Counseling and Guidance	Dokuz Eylül University
Dr. Fevzi RENÇBER	Theology	Şirnak University
Dr. Gözde EMEKLİ	Geography	Ege University
Dr. Hanife Nalan GENÇ	French Language and Education	Ondokuz Mayıs University
Dr. İbrahim Halil ÇANKAYA	Sociology	Uşak University
Dr. İbrahim ÜNAL	Science Education	İnönü University
Dr. Işıl TANRISEVEN	Primary Education	Mersin University
Dr. Kürşat Yusuf AYTAÇ	Physical Education	Adiyaman University
Dr. Lütfiye CENGİZHAN	English Language Teaching	Trakya University
Dr. Mahmut ÖZTÜRK	Painting Job Training	A. I. Baysal University
Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU	Turkish Language Teaching	Abant I. Baysal University
Dr. Mümin DAYAN	Marketing	U. Arab Emirates University
Dr. Murat SUNKAR	Geography	Firat University
Dr. Mustafa AKDAĞ	Educational Sciences	Erciyes University
Dr. Sabri SİDEKLİ	Education Classroom Teacher	M. Sitki Kocman University
Dr. Şebnem SOYGÜDER	Radio Television/Broadcasting	Ege University
Dr. Seda TAŞ	English Language and Literature	Trakya University
Dr. Sedat CERECİ	Radio Television/Broadcasting	Mustafa Kemal University
Dr. Selim YILMAZ	Linguistics	Marmara University
Dr. Şenay Sezgin NARTGÜN	Educational Sciences	A. Izzet Baysal University
Dr. H. Sibel ÜNALAN	History of Art	Adnan Menderes University
Dr. Soyalp TAMÇELİK	International Relations	Gazi University
Dr. Süleyman KARACELİL	Religious Education	Mustafa Kemal University
Dr. Türkan ERDOĞAN	Sociology	Pamukkale University
Dr. Yusuf GENÇ	Social Work	Sakarya University

Bilgehan Bengü Tortuk, Nejdet Durak
İbn Haldûn'da Siyasî Otorite ve Meşruiyet Problemi - Political Authority and Legitimacy Problem in Ibn Khaldun **283-298**

SOSYAL, BEŞERİ VE İDARİ BİLİMLER / SOCIAL, HUMAN AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Hülya Bakan, Meryem Samırkaş Komşu, Mustafa Can Samırkaş
Effect of Financial Liberalization on Economic Growth: Turkey Case - Finansal Serbestleşmenin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği **299-314**

Uğur Keskin
Belirli Derecelere Yönelme Hatalarının Adler'in Bireysel Psikoloji Ekolü Ekseninde İncelenmesi - Examining the Tendency to Specific Degrees Errors According to Adler's School of Individual Psychology **315-330**

İsmail Tuna, Serdar Budak, Sibel Ölmez Cangi, Veysel Yılmaz
Firmaların Kaldıraç Oranı İle Makroekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi - Determining the Effects of Macroeconomic Variables on Firms' Leverage Ratios **331-340**

Melek Sarı Güven
19. Yüzyıl Osmanlı İdari Yapısı İçinde Ermeni-Kürt İlişkilerine Genel Bir Bakış - A General Overview of Armenian-Kurt Relations in Ottoman Administrative Structure in the 19th Century **341-358**

Meltem Keskin Köylü, Troya Çağıl Köylü
Blok Zinciri Teknolojisinin Finansal Piyasalarda Uygulama Potansiyeli - The Application Potential of the Block Chain Technology in Financial Markets **359-372**

Meral Balcı
Varlık Vergisi ve Uygulamalarının Demokrat Parti'nin Seçim Çalışmalarında Kullanılması - Use of Capital Tax and Its Applications in the Democrat Party's Election Works **373-381**

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science
Doi number:http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7382
Number: 63 , p. 373-381, Winter II 2017
Yayın Süreci / Publication Process
Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date
09.11.2017 **25.12.2017**

VARLIK VERGİSİ VE UYGULAMALARININ DEMOKRAT PARTİ'NİN SEÇİM ÇALIŞMALARINDA KULLANILMASI*

USE OF CAPITAL TAX AND ITS APPLICATIONS IN THE DEMOCRAT PARTY'S ELECTION WORKS

Yrd. Doç. Dr. Meral Balcı
ORCID ID: *https://orcid.org/0000-0003-3638-5339*
Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Öz

1942'de iktidardaki Cumhuriyet Halk Partisi tarafından çıkartılan "Varlık Vergisi", II. Dünya Savaşı koşullarında, zorda kalan ülkenin ekonomik açıdan rahatlaması amaçlanarak çıkarılmış olmasına rağmen, bu kanunun içeriği ve uygulanışı sonrasında gelişen olumsuzluklar, CHP'nin ağır şekilde eleştirilmesine yol açmıştır. CHP'nin sadece gayrimüslimlere değil, aynı zamanda Müslümanlara da uyguladığı bu vergi, tahsil edilmesindeki oransal adaletsizlik ve vergisini ödeyemeyen gayrimüslimlerin sürgüne yollanması sebebiyle huzursuzluklara sebep olmuş, vergi kararını alanlar ve kararın uygulayıcıları gerek yurt içinden gerekse yurt dışından ağır eleştiriler almışlardır. Varlık vergisi, sadece gayrimüslim azınlıklar ve Halk Partisi'ne karşı olan kesim tarafından değil, Parti'nin içinde görev alan partililer ve parti taraftarları tarafından da yoğun eleştirilere maruz kalmıştır. Savaş dönemindeki zor yaşam koşullarıyla birlikte bu verginin getirdiği adaletsizlikler, halkı CHP'den uzaklaşmaya itmiş ve ileride kurulacak olan Demokrat Parti'ye iktidara giden yolu açmıştır. DP'yi vergiden zarar görmüş olan gayri Müslimlerin yanı sıra, bu vergiyi ödemek zorunda kalan varlıklı Müslüman vatandaşlar da destekleyince, CHP'nin iktidarı kaybetmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu araştırmanın amacı varlık vergisinin DP'nin iktidara yürüyüşüne etkisi, uygulanışındaki aksaklıklar ve bu aksaklıkların partinin seçim politikalarında kullanılmasını incelemektir. Bu bağlamda, Verginin DP'nin iktidara gelmesinde önemli bir araç olduğu gözlenmiştir. Araştırmanın araçlarını döneme ait resmî gazete, hatıratlar, konuyla ilgili yazılmış kitaplar ve güncel gazetelerde çıkan haberler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Varlık Vergisi, Gayri Müslim, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti, TBMM

* Bu çalışma, 19-22 Mayıs 2017 tarihlerinde Saraybosna'da düzenlenen *"Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi (ICPESS 2017)"*de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Abstract

The capital tax, which was enacted in 1942 by the Republican People's Party in the power, was issued to relieve the economically disadvantaged state of the World War II. Nevertheless, the content of this law and the negativities that have developed after its implementation have caused the RPP to be criticized severely. This tax, which the RPP applied not only to the non-Muslims but also to the Muslims, caused unrest because of the proportional injustice of the collection and the non-Muslims who were unable to pay the tax and those who took the tax decision and enforcement officers of the decision got not only domestic criticism but also criticism from abroad. The wealth tax has been subjected to intense criticism not only by non-Muslim minorities and the RPP, but also by the Party's party members and party supporters. Along with the difficult living conditions during the war, this injustice brought the people away from the RPP and opened the way to the ruling Democrat Party. When DP was supported by not only the non-muslims but also the wealthy Muslim citizens who had to pay the tax, it became inevitable fort he RPP to lose power. Aim of this study is to examine the effects and usage of the tax and its imperfections on DP 's electoral policies on the way to the DP's path to rule. In this context, it was observed that the tax was a significant instrument in DP's coming into power. The instruments of the study are official journals of the term, memoirs, books written on this subject and related news on daily newspapers.

Keywords: Capital tax, Non-Muslim, Republician People's Party, Democrat Party, Turkish National Assembly

Giriş

27 yıl kesintisiz süren Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı ile anılan Varlık Vergisi Kanunu'ndan Türk siyasetinde çokça söz edilmiş, neredeyse CHP'nin iktidarı boyunca yaptıkları göz ardı edilip partinin bu vergi üzerinden eleştirilmesine yol açmıştır. Varlık Vergisi, CHP iktidarının keyfi bir uygulaması olmaktan çok, ülkenin içinde bulunduğu ağır ekonomik şartların zorunlu kıldığı bir uygulamadır.

Aradan 75 yıl geçmiş olmasına rağmen geçmişte bu verginin uygulanması hala seçim zamanlarında gündeme gelen ve seçim tartışmalarına malzeme edilen konuların başında gelmektedir. Yapılan incelemelerde birçok grubun bu verginin çıkarılmasını azınlıkların mallarına el koymak için yasal zemin oluşturmaya bağlandığının kabul edildiği görülmüştür.

Bu vergi, Türk siyasi tarihinde adı sadece vergisini ödeyemeyenlerin gönderildiği Erzurum'un Aşkale ilçesiyle anılır olmuş, CHP'nin "haksız uygulamalarından" biri olarak gündemde tutulmuştur. Buradan hareketle, CHP karşısında yer alan düşünceler daha fazla taraftar toplayarak, CHP'ne muhalif odaklar belirginleşmiş ve DP'nin tabanını oluşturacak seçmen kitlesi oluşmuştur. CHP'nin iktidarda iken uygulamış olduğu politikaları seçim malzemesi yapmanın ülke çapında taraftarlarını artırmanın en etkili yolu olduğunu düşünen DP ileri gelenleri, düzenledikleri her toplantıda bu stratejiyi uygulamış ve DP'ye iktidar yolu yolunun açılmasında bir araç olarak kullanılmıştır. (Korkmaz, 2004: 178).

Varlık Vergisi'nin Uygulandığı Dönemdeki Siyasal Konjonktür

1929'da Amerika'da meydana gelen ekonomik kriz, etkisini genişleterek tüm ülkeleri siyasal ve ekonomik açıdan etkilemiştir. Yani ekonomik bunalımlar siyasi bunalımları da beraberinde getirmiş, İkinci Dünya Savaşı'na ortam hazırlamıştır. 1931'de Japonya'nın Mançurya'ya saldırması, Hitler'in Almanya'da güçlü bir destek alarak iktidara gelmesi ve tüm dünyada dengelerin değişip faşist eğilimli ülkelerin güç kazanıp söz sahibi olması ile milletler kendilerini yeni bir savaşın eşiğinde buldu.

Yeni bir dünya savaşı çıkma olasılığı kendini hissettirdiğinden, Türkiye de bu duruma karşı önlem almaya çalışmıştır. Hatta

Mustafa Kemal Atatürk, Amerikan Generali Mc Arthur ile yaptığı bir konuşmada, Sovyet tehlikesinin iyi görülmesi gerektiğine değinmiştir. Atatürk'ün vefatı sonrasında cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü, savaşa girmemesine rağmen yoklukla ve krizlerle mücadele etmeye çalışıyor, öte yandan da Atatürk Devrimlerini ülkenin tüm sathına yaymaya çalışıyordu. Tüm bu olaylar hükümeti bir dizi önlemler almaya itiyordu.

1939 yılına gelindiğinde Çekoslovakya parçalanıp Almanya tarafından işgal edilmiş, Polonya üzerindeki Alman baskısı artmış ve Polonya'ya girilmiştir. Bunlara ek olarak, Balkanlar'daki Alman ve İtalyan faaliyetleri de dünyayı ileriki yıllarda Fransa ile İngiltere'yi de içine alan bir savaşa, İkinci Dünya Savaşı'na sürükleyecektir.

Tüm bu gelişmeleri yakinen izleyen Türkiye, çıkması muhtemel olan bir dünya savaşından uzak kalabilmek için Atatürk'ün "Yurtta Barış, Dünyada Barış" ilkesini uygulamayı ve savaş dışı kalmayı kararlaştırdı (Şimşek & Çencen, 2014: 263). Bu siyaseti uygulamak adına savaşan devletlerle çeşitli anlaşmalar imzalayarak, Türkiye'yi savaşa çekmek isteyen devletlere direnilmiştir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile 25 Mart 1941 tarihli saldırmazlık halini duyuran bildirinin yayımlanması da bu düşüncenin pratiğe çevrilmesinin bir göstergesidir. Aynı yıl Balkan hareketinin başlamasıyla Türkiye işgal edilme olasılığını göz önüne alarak tarafsız kalmayı ve savaşa girmemeyi tercih etmiştir (Özçelik, 2010: 259). İkinci Dünya Savaşı boyunca Türkiye'nin savaşa girmeme kararlılığı sebebiyle çeşitli politika değişikliklerine gidilmiş ve sonucunda da ülke içinde savaşın sosyo-ekonomik açıdan olumsuz etkileri görülmüştür (Dinç, 2017: 4).

Türkiye Cumhuriyeti için İkinci Dünya Savaşı yılları -özellikle 1942-, ekonomik ve askeri alanda seferberlik yılları olmuştur. Savaş süresince büyük miktarda işgücünün silah altına alınmasıyla üretim azalmış, tüketici kitle büyümüş, fiyatlar sürekli artmış ve enflasyon oranı yükselmiştir. Türkiye'ye sığınan mültecilerin bakımı, ordunun silah altında tutulması ve dış ticaretin ciddi zarar görmesi sebebiyle büyük ölçüde yokluk ve pahalılık oluşmuştur. Böyle bir ortamda hükümet 13 Ocak 1942'de, Türk beslenme alışkanlığının başlıca ürünü olan ekmeğin bile vesika ile alınmasına karar vermek zorunda kalmıştır. 1938'den 1945'e kadar ithalat yaklaşık olarak 1.000.000 ton; ihracat ise 1.800.000 ton azalmıştır (Bülbül, 2005: 10-26).

İkinci Dünya Savaşı'nda tarafsız kalmayı ve savaş bitene kadar da dışında olmayı başaran Türkiye, barış zamanında 120 bin olan asker sayısını 1,5 milyona çıkarmak zorunda kalmıştır. Ordunun beslenmesi ve donatılmasının getirdiği ekonomik yük ile Milli Müdafaa Vekâletinin yüzde 30 olan ulusal bütçedeki payı yüzde 50'ye çıkıyordu. Hükümetin, bu harcamalar için Merkez Bankası'na para bastırma ve vergileri yükseltmenin dışında başka seçeneği yoktu ki, bu da enflasyonun artmasına sebep olmuştu. Hükümet aldığı tüm önlemlere rağmen ticaretin azalmasını, büyümenin durmasını, var olan gıda maddelerinin vatandaşlara yetmeyip karaborsa ve istifçiliğin artmasını engelleyememiştir (Arı, 1998: 447-450).

1939 ile 1945 yılları arasında ise, devletçiliğin duraklamaya girdiği görülmektedir. Piyasada para çoğalınca fiyatlarda artış olmaya başlamış, bu artış toplumun ana besin kaynaklarında fazlaca hissedilmiş, fiyatlar 1938-1943 yılları arasında beş misli yükselmiştir. 1944 yılı sonlarına kadar devam eden bu durum sebebiyle hükümet, besin maddeleri üzerinde spekülasyonların engellenmesi için tedbirler almak zorunda kalmıştır (Tokgöz, 2001: 109-111).

Bu dönemdeki karaborsacılık ve istifçilik yaparak servet kazanan bir grubun varlığı hükümeti, özellikle de İnönü'yü rahatsız ediyordu. İnönü, 1 Kasım 1941'de parlamentonun yeni dönemini açış konuşmasında,

sıradan insanlar büyük yoksunluklar ve zorluklar içindeyken, iş topluluğunun yaptığı istifçilik, karaborsacılık ve vurgunculuktan sert bir dille şikâyet etmiştir (Balcı, 2015: 62; Akar, 1992: 48; Koçak, 1989: 567). Oysa o yıllarda Müslüman- Türk şirketlerinde patlama yaşanmıştır. Anadolu eşrafı ve büyük toprak sahipleri, savaş yıllarında yaşanan darlık sayesinde yüklü para kazanmıştır. İstanbul bu tarihlerde göç almaya başlamış, gelenler çoğunlukla ticarete yönelmiştir. Böylelikle, demografik yapı da değişmiştir. 1935'teki nüfus sayımında gayrimüslim azınlıkların Türkiye nüfusuna oranı yüzde 1,98 idi. Ancak, 1945'te yapılan nüfus sayımında, Varlık Vergisi nedeniyle ülkeyi terk eden gayri müslimler sebebiyle nüfuslarında büyük bir azalma olmuş ve nüfusa oranları yüzde 1,56'ya düşmüştür.

Varlık Vergisi'nin Uygulamaları ve Etkileri

11 Kasım 1942 tarihinde 350 milletvekilinin oybirliğiyle kabul edilen 4305 sayılı Varlık Vergisi Kanunu (Resmî Gazete teşhir ve İlanı: 12.XI.1942- Sayı: 5255 No. 4305), İkinci Dünya Savaşı günlerinde ülkenin ihtiyacı olan parayı sağlamak adına Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına uygulanan bir vergidir. Verginin amacı, savaşın en şiddetli çatışmalarının yaşandığı 1939 ile 1942 arasındaki dönemde, ortaya çıkan ekonomik sıkıntıları hafifletebilmek, yüksek enflasyonu kontrol altına alabilmek ve piyasadaki yüksek miktardaki paranın 500 milyon lirasını alarak mali açıdan bir rahatlık sağlamaktı. 114.368 vatandaşa tahakkuk eden bu vergi, yalnızca 3877 gayrimüslimi kapsamış olmasına rağmen, sadece Müslüman olmayanlara uygulanmış gibi bir algı yaratılmıştır.

Kanuna göre bu verginin alınacağı kişiler şöyle sıralanmıştı (Varlık Vergisi Hakkında Kanun, 1942: 1): Büyük çiftlik sahipleri, sahip oldukları arsa ve binalarının değeri 5000 liradan fazla olanlar, gayri resmi yollarla savaş sırasında servet biriktirenler, yani savaş zengini iş adamlarıydı. Bu sebeple çıkarılan kanun, iktidarın sermaye sahibi olan gruplarla arasını açmıştır.

Varlık Vergisi Kanunu Refik Saydam hükümeti zamanında tartışılmış, Şükrü Saraçoğlu Hükümeti zamanında da kanunlaşmıştır (Yalçın, Tural & Avcı, 2011: 329-330). Şükrü Saraçoğlu varlık vergisinin amacını Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde şöyle açıklamıştır: *"Bu kanun ile takip ettiğimiz hedef tedavüldeki (dolaşımdaki) paraları azaltmak ve memleket ihtiyaçlarımıza karşılık hazırlamaktır. Bu böyle olmakla beraber bu kanunun tatbikinden, Türk parasının kıymetlenmesi, muhtekirler üzerinde toplanan halk buğzunun (düşmanlığının) silinmesi, vergileri ödemek için bizzazure (ister istemez) satışa çıkarılacak malların fiyatlarında bir itidal (yumuşama) husule getirmesi gibi tali faydaların tahassul etmesi (ortaya çıkması) de imkân haricinde addedilemez"* (Aktar, 2001: 147-148).

Devlette alınacak vergiyi belirleyecek verilerin olmaması, Varlık Vergisi'ni uygulamadaki en önemli zorluklardan biri olarak görülmekteydi. Bu sebeple, Servet Tespit Komisyonları[2] denen oluşumlar kurularak hangi şahıslardan ne kadar vergi alınacağına karar verilecekti. Kimden ne kadar vergi isteneceğinin komisyon üyelerinin kararı ile belirlenecek olması ve hukuktan yoksun olması kanunun en çok eleştirilen yönü olmuştur (http://listelist.com/varlik-vergisi/).

Bu dönemde maliye müfettişi olarak görev yapan Cahit Kayra ise bu eleştirilere: *"Para kimdeyse vergi onlardan alınır. O dönemde zengin olanlar gayrimüslimler olduğu için vergiyi çoğunlukla gayrimüslimlerden aldık."* şeklinde karşılık vermiştir. Kayra, bununla birlikte Varlık Vergisi'nin de bir baş vergisi olduğunu ve tüm baş vergileri gibi bu verginin de kuşkusuz yanlış olduğunu ama o tarihlerde bizde kayıt sistemi olmadığı için vergilendirmede adaletsizlikler yaşandığını belirtmiştir (Habertürk, 2009).

Varlık vergisi uygulanışı sonucunda

[2] Varlık Vergisi Kanunu'nun çıkmasından sonra, kimin ne kadar vergi ödeyeceğini belirleyerek, bu konuda son kararı verecek "Servet Tespit Komisyonları" adı altında komisyonlar kuruldu. Bu komisyonların işleyişinin haksızlıklara yol açtığı iddia edildi.

toplam 314 milyon 900 bin TL vergi toplandı. 1942 yılında, devlet bütçesi ise 394 milyon TL idi. Devlet bütçesinin yüzde 80'nini teşkil eden bu para sadece Varlık vergisiyle toplanmıştı.

Ekonomik, sosyal, kültürel ve demografik özellikleri nedeniyle verginin uygulanışında İstanbul özel ilgi görmüş ve verginin %70'i İstanbul'daki mükelleflere tahakkuk ettirilmiştir. İstanbul'da bulunan servetin çoğu da gayrimüslimlere ait olduğundan, verginin sadece bu vatandaşlara uygulandığı gibi bir görüş hasıl oldu. Büyük miktarda servet ve kazanç sahiplerine karşı ağır vergilerin konulması ve uygulamasındaki sert tavır konusunda hükümete böylesine geniş yetkiler verilmesi, muhalif düşüncede olanların yanı sıra CHP içinde de önemli tartışmalara yol açmış ve partiden istifalara sebep olmuştur (Ekinci, 1997: 183).

Varlık vergisinin eleştirilen sonuçlarından biri de gayrimüslimlerin tasfiye edilerek, Anadolu'dan İstanbul'a gelen Müslüman-Türk girişimciye hazır bir piyasanın devredilmesidir. Elden çıkarılan gayrimenkullerin %30'unun devlet kontrolündeki kuruluşlar tarafından satın alınması da diğer bir eleştiri konusudur.

CHP'nin seçimi kaybedip, iktidarın DP'ye geçmesinde Varlık Vergisi'nin rolünü anlatan CHP'nin eski Genel Sekreteri Gülek; *"Kimlerden ne kadar para alınacağına karar veren komisyonlarda büyük haksızlıklar ve suiistimaller yapıldı"* (Balcı, 2015: 63) diyerek, kanunun uygulayıcılara geniş yetkiler tanımasını eleştirmiş ve bu verginin yanlış bir karar olduğunu, CHP'ye karşı oluşan hoşnutsuzluğa sebep verdiğini işaret etmiştir.

Aslında Başbakan Şükrü Saraçoğlu ve Maliye Bakanı Fuat Ağvalı, varlık vergisinden üç olumlu sonuç alınacağını düşünmekteydiler: Enflasyon ile mücadele edebilmek için tedavülden para çekilecek, savaş süresince çok para kazananlardan vergi alınacak, devletin vergi gelirleri arttırılacaktı (Korkmaz, 2004:178).

Varlık Vergisi tartışmasının gündemde uzun süre yer tutması üzerine CHP milletvekili İsmail Habib Sevük gazeteye yazdığı bir yazıda, 1943 yılının Mart'ında Parti Meclisi'nde yaptığı konuşmasında vergiyi eleştirdiğini ve milletvekilleri tarafından uzun süre alkışlandığını ifade etmiştir (Sevük, 1950). Bu tartışmalardan cesaret alan Yahudi Cemaati avukatlarından Kemal Levent, TBMM'ne verdiği dilekçeyle Varlık Vergisi haksızlığının düzeltilmesini ve verginin iadesini talep etti (Şalom, 1950). TBMM, 17 Eylül 1943'de toplandı ve 4501 sayılı kanunu çıkardı (Resmî Gazete Teşhir ve İlanı: 17.IX.1943 - No. 4501) Resmî Gazete. Bu kanun ile o günden sonra vergi alınmayacak ve sürgüne gönderilmiş olan vatandaşların sürgün cezaları bitecekti.

Tartışmalar bununla da son bulmadı, İstanbul Defterdarı Faik Ökte'nin anılarını Varlık Vergisi Faciası adlı kitap ile yayımlamasıyla tartışmalar daha da alevlendi. Kitabında vergiyi eleştirirken; "*Varlık Vergisi Cumhuriyet mali tarihinin yüz kızartan bir sahifesidir. Bu verginin tatbikinde benimle beraber çalışan arkadaşlarımın çoğu ondan nefret ederler ve bu ceninin gömülmesini isterler. Ben bu fikirde değilim. Bu faciada siyaset adamlarının, memurların, mükelleflerin, karşılıklı rolleri, hataları, ıstırapları vardır; onları olduğu gibi belirtmek bu faciayı bütün çıplaklığı ile meydana çıkarmak ve bu suretle benzeri yeni yeni facialarn tekrarlanmasına mani olmaya çalışmak hepimize düşen bir vazifedir*" (Ökte, 195: 35) diyen Ökte'ye hem kendi partisi, hem de muhalefet tarafından yöneltilen eleştiriler ise şöyleydi: kendisi de o dönemin icraatından sorumlu olduğu; kendisi, bazı milletvekilleri ve müsteşarlar ile birlikte bu olaydan dolayı ne kadar rahatsız olduğunu belirtip, verginin alındığı tarihlerde istifa etmeleri gerektiği yönündeydi.

Çeşitli kesimlerden eleştiriler gelirken, Varlık Vergisi'nin tatbiki sırasında işin içinde bulunan son kişi olan Cahit Kayra ise bu verginin Faik Ökte'nin sözleriyle anlaşıla-

bilecek bir vergi olmadığını, vergiyi anlayabilmek için öncelikle dönemin zihniyetini anlamak gerektiğini söylemiştir. Dönemin zihniyetine, içinde bulunduğu şartlara bakıldığında gerçekten devletin yokluktan dolayı yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu açıkça belirtmiş, devletin ihtiyacı olan paranın bir şekilde alınmak zorunda olduğunu da eklemiştir. Kayra, verginin tatbiki sırasında yanlışlık ve eksiklikler olduğunu saklamamış, bunların devlette mallar için düzenli bir kayıt sisteminin olmaması ile ilgili olduğunu söylemiş ve bu sebepten dolayı da vergilerin karinelerle alınmak zorunda kalındığını belirtmiştir (Habertürk, 2009).

Çok partili demokrasi döneminin 1946'daki ilk seçimlerden sonra gazetelerde "haksız yere" alınmış olan Varlık Vergisi'nin bu işlemden zarar görmüş kişilere geri verilmesi için hükümetin borç alacağı yazılmıştır. Amerikan şirketleri ve uluslararası bankerlerden %2 faizle alınacak bu borç paranın tutarı beş yüz milyon dolar idi. Dahası, Varlık Vergisi makbuzlarının İstanbul piyasasında el altından binde on değer üzerinden satıldığı haberi de yine gazetelerde yer aldı. Bunun üzerine Maliye Bakanlığı bu haberlerin doğru bir bilgiyi yansıtmadığını belirtti (Cumhuriyet, 1946).

Varlık Vergisi ve Politikalarının Etkisi

CHP'den kopan milletvekilleri tarafından, 7 Ocak 1946'da kurulan DP'nin kurulduğu dönemde iktidar ve muhalefet arasındaki ilişkiler olumlu bir çizgide ilerlemekteydi. Ancak, DP'nin kısa zaman içinde teşkilatını hızla genişletmesi ve partiye katılımların artması, iktidar partisini rahatsız etmeye başladı (Akın, 2004: 1981).

DP ilk seçim çalışmalarını resmi olarak 30 Haziran 1946'da Adana'da başlatmıştır (Akşam, 1946). Parti'nin seçim propagandalarında kullandığı yöntemlerin en etkilisi mitinglerdi ve bu mitingleri yazılı basın da yakınen takip ediyordu. Bu mitinglerde DP'liler, geleceğe yönelik vaatlerini ve programlarını anlatmıyorlar, stratejilerini CHP'nin iktidar olduğu dönemi eleştirerek gerçekleştiriyorlardı. Bu eleştiriler çoğunlukla azınlıklara karşı hükümetin tutumu ve ekonomi konusundaydı. Hatta DP İstanbul İl Başkanı: *"Bizim seçim propagandamız, Halk Partisi'nin bugüne kadar yaptıklarıdır."* diyerek (Turan, 1999: 229) DP'nin seçim stratejisini özetlemiş oluyordu. DP'ye göre, savaşa girmemiş olmakla birlikte savaşa girmiş bir ülke gibi sıkıntı içinde olunmasının esas nedeni CHP Hükümeti tarafından alınan yanlış ekonomik kararlardı. Bu kararların başında da Varlık Vergisi'nin çıkarılması geliyordu.

Verginin uygulandığı yıllarda TBMM'de birçok tartışmalar olmuştu. Bu tartışmalar içinde Celal Bayar, Adnan Menderes ve Refik Koraltan gibi ileriki yıllarda kurulacak olan DP'nin kurucuları da yer almıştır. İtirazlar sadece meclis içinden değil, bu verginin uygulama şeklini en iyi bilecek kişilerden de gelmekteydi. Vergi Hukuku konusunda söz sahibi maliye Profesörü Fazıl Pelin de bu kişilerin en önemlisiydi. Ona göre vergiye itiraz hakkı olmalıydı (Kayra, 2011: 87). Ahmet Emin Yalman ise, eleştirilerin medya ayağının başını çekiyordu. İşte bu koşullar içinde CHP'den kopmalar ve yeni bir parti kurma düşünceleri yeşermeye başladı. Özellikle dönemin İstanbul Defterdarı olan Faik Ökte'nin anılarının 1951'de yayımlanmasının ardından Varlık Vergisi ile ilgili çıkan tartışmalar sonucunda muhalifler birçok taraftar toplamış, DP'nin iktidara yürüyüşü hız kazanmıştır.

DP'nin iktidara gelmesinde elbette birçok unsur rol oynamıştır. Özellikle azınlıkların etkisi de azımsanmamalıdır. DP iktidara geldikten sonra milletvekili seçilen bazı Yahudi vatandaşlar, Osmanlı döneminde dahi devlet kademesinde yönetici olma hakkı tanınan Yahudilerin, CHP iktidarı döneminde – Anayasada eşit haklara sahip olmalarına rağmen- azınlıklara, özellikle gayrimüslimlere üvey evlat muamelesi yapıldığını öne sürmüşler, DP'nin tam demokrat lideri olarak tanımladıkları Adnan Menderes'in bu sorunu çözeceğini belirtmişlerdir (Leyon, 1950).

Varlık Vergisi'nin 1943'te yürürlükten

kaldırılmasından sonra, bu vergi hakkındaki ilk tartışma 1946 yılında Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in bir konuşma sırasında yaşanmıştır. Yücel, köylülere okul yaptırabilmesi için dört yüz milyon liraya ihtiyaç duyduklarını söylemiş, şu an devletin verdiği bütçe ile yapmanın çok uzun zaman, hatta 50 sene süreceğini belirtmiştir. Gerekli olan bu parayı bulabilmek için de köylüyü mükellef yapmak gerektiğini sözlerine eklemiştir. Bu konuşmayı dinleyenlerden biri: "*Bu gayet basit bir iştir. Yeni bir Varlık Vergisi çıkararak bu parayı bir günde toplarsınız.*" demesi üzerine bir tartışma yaşanmıştır (Cumhuriyet, 1946).

Bu arada bazı yazarlar tarafından, Varlık Vergisi lehinde birçok söz söylenmiş, verginin özellikle savaş sırasında zenginleşenlere karşı konulduğunu iddia edenler de olmuştur. Bu verginin ayrıca, sosyal adaletsizliği önlemeye yönelik olduğu da söylenmiştir. Bu Verginin olumsuzlukları bahane edilerek başka vergilerin uygulanmasına mâni olunmaması da gerektiği belirtilmiştir (Vâ-Nû, 1946).

DP, CHP'nin diğer icraatlarını propaganda malzemesi olarak kullandığı gibi, Varlık Vergisi uygulamasını da 1946 seçimlerinde kullandı. DP'lilere göre, *"vaktinde tedbir alınsaydı Varlık Vergisi gibi, eşi tarihte görülmeyen bir vergiye başvurmak asla zaruri"* olmazdı (*Muamelat Genel Müdürlüğü Kataloğu:* 17). DP ayrıca seçimler sırasında tüccarlara yönelik bir beyanname de yayınladı (Batmaz, 2004: 75). DP'nin yayınladığı bu beyannamede, tek parti döneminde tüccarların haklarının yendiği işaret edilerek şöyle denilmekteydi:

"Memleketin hakikatte iktisadi bünyesini teşkil ve temsil eden siz tüccarlar hep fena nazarla görülmüş ve bilhassa son harp yıllarında en namuslularınıza bile kötü damgalar vurulmak istenmiştir. Bu hakikat meydanda iken sizlerin de hukukunu, maddi ve manevi varlığını korumak için mücadeleye atılmış bulunan Demokrat Parti'yi desteklemeniz gerek memleket bakımından gerekse şahsi hukukunuz bakımından lazımdır…Demokrat Parti'nin gaye ve hedeflerini göz önünde bulundurarak bugüne kadar hiçbir suretle korunmamış olan hak ve hukukunuzu elde etmeniz maksadıyla, oylarınızı tereddüt etmeden Demokrat Parti'ye vermekle hakkın sesini yükseltmiş olursunuz" (Vatan, 1946).

DP'nin, Varlık Vergisi ve Devletçilik konularındaki eleştirileri gibi tüccarlara yönelik yayınlanan beyannamesi de ticaret ve sanayi kesiminin oylarını hedefleyen ve bu kesimi kazanmaya yönelik propagandalar olarak dikkat çekmekteydi (Burgaç, 2013: 168).

1951 yılında İstanbul belediye seçimlerinin propagandasında Varlık Vergisi tartışmaları tekrar gündeme gelmiştir. CHP'nin adayı Lütfi Kırdar da şaşırtıcı şekilde bu konuyu seçim propagandası olarak sık sık kullanmış ve Varlık Vergisi'nin uygulandığı dönemdeki rolünün kendisine zaaf değil, aksine kuvvet verdiğini belirtmiştir (Cumhuriyet, 1951).

1953 yılına gelindiğinde ise Varlık Vergisi meselesi bu sefer DP Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan sayesinde gündeme gelmiştir. Gürkan'ın bu verginin mükelleflere tekrar iadesini öngören bir yasa tasarısı teklifi vereceği duyumu kulisleri çalkalandırmıştır (Şalom, 1953). Gürkan'ın eleştirileri şiddettini daha da arttırmış ve eleştirilerine varlık vergisi vesile edilerek "sırf gayrimüslim oldukları için" birçok vatandaşın ocaklarının söndürüldüğünü, Aşkale'ye sürdürüldüklerini ve orada öldürüldüklerini eklemiştir (Cumhuriyet, 1953; Habertürk, 2009).

Varlık vergisinin iktidara yönelik etkileri olumsuz yönde oldu. Cematlerin bakış açısı 1946 yılında DP'den İstanbul milletvekili seçilen Salamon Adato'nun yaptığı konuşmada ortaya çok belirgin bir şekilde çıkıyordu. 1948 yılının Eylül ayında DP Kule dibi Semt Ocağı'nın yıllık kongresindeki sözleri şöyleydi: *"İspanya'da zulüm ve baskıya uğradığımız sıralarda asil ve necip Türk milleti bize kapılarını açmıştı. Bugünkü iktidar partisi ise bir zamanlar*

maalesef vatandaşlar arasında farklar yaratmağa başlamıştı… meşhur Varlık Vergisi ile ocaklarımızı yıktı, bizi vatan hizmetine çağırdığı zaman temiz duygularımızı ihlâl etti. Çünkü bize silâh yerine kazma kürek verdi, askerî talim yerine toprak kazdırdı. Salamon ve Jak şirketine ait evraklar aylarca çekmecelerde bekletildi. Fakat asîl Türk milleti bunlara tenezzül etmedi. Artık kazma değil silâh verilecek, artık toprak kazdırılmayacak, vatan vazifesi için lâzım gelen talim ve terbiye yapılacaktır" (Or Yeuda, 1948; Cumhuriyet, 1948).

Sonuç

1954 yılındaki seçimlerde DP bu konunun mağdurlarının da destekleriyle yeniden iktidara gelmiştir. Toplumda söz sahibi bazı Yahudi cemaati üyeleri, CHP'nin Vergi'den dolayı mağdur olanlara karşı umursamaz bir tutum sergilediğini öne sürmüşler ve bunu eleştiren DP'nin kendileri için yeni bir umut olduğunu ifade eden yazıları DP'nin tekrar iktidar olmasında önemli rol oynamıştır.

1957 seçimlerinde yine bu konu gündeme taşınmış hatta DP adaylarından Yusuf Salman, CHP iktidarında "ekalliyet" olarak korku içinde yaşadıklarını ve sonlarının bilmediklerini söylemiştir. Varlık Vergisi'nin çıkmasıyla mallarını ve mülklerini kaybettiklerini söylemiş, Aşkale'ye sürülenlerin birçoğunun da geri dönemediklerini belirtmiştir. Asker olan çocuklarının ellerine silah yerine kürek verildiğini böylece aşağılandıklarını söylüyordu. Silâh altına alınan gayri müslümleri Anadolu'yu gezdirerek "işte gâvur taburları" olarak gösterildiklerini de sözlerine eklemiştir. Salman, bunların unutulmadığını söyleyerek, DP sayesinde bütün vatandaşlık ve insan haklarına sahip olduklarını ifade etmiştir. Ölseler de CHP'ye oy vermeyeceklerini söyleyerek, konuyu seçim malzemesi olarak tekrar gündeme getirmiştir.

Bu eleştirilerle birlikte Edirne Postası'nda da bu yönde eleştiriler manşet olmuştur. DP iktidara geldikten sonra CHP'nin iktidardayken yaptığı uygulamaları sık sık seçim malzemesi olarak kullanmış, aynı hataları tekrar etmeyeceklerini belirtmiştir.

1957 seçimlerinden sonra Varlık Vergisi gündemdeki önemini kaybetmiş ve tartışma konusu olmaktan çıkmıştır. Bunda Türkiye Cumhuriyeti'nin maruz kaldığı bir muhtıra ve iki askeri darbe etkili olmuştur. Bu on yıllık süreçte azınlıklar, vergilerin geri iade edileceğine dair umutlarını giderek yitirmişler ve geç de olsa DP'nin bu sözü sadece seçim sloganlarında kullanmak amacıyla verdiğini anlamışlardır.

KAYNAKÇA

"Bir cevab", Cumhuriyet, 16 Aralık 1953.

"Ekalliyetler İçin Muhalefet ve İktidar Birbirini İtham Ediyor", Hürriyet, 12 Ekim 1957.

"El empreesto de Varlık Vergisi", Şalom, 19 Mayıs 1953.

"İzmir ve Adana'da Seçim Yüzünden Hadiseler", Cumhuriyet, 7 Temmuz 1946.

"Musevi vatandaşlar ve DP", Cumhuriyet, 26 Eylül 1948.

"Partilerin şehrimizdeki seçim toplantıları", Cumhuriyet, 6 Eylül 1951.

"Varlık Vergisi Faciası hakkında", TBMM'ne verilen dilekçe metni, Şalom, 7 ve 14 Aralık 1950.

"Varlık Vergisi", Cumhuriyet, 15 Aralık 1946.

Akar, R. (1992). *Varlık Vergisi-Tek Parti Rejiminde Azınlık Karşıtı Politika Örneği*, İstanbul: Belge Yayınları.

Akın, F. (2004). *Türkiye'de Çok Partili Dizgeye Geçiş Sürecinde Demokrat Parti-Cumhuriyet Halk*

Aktar, A. (2001). *Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları*, İstanbul: İletişim yayınları.

Arı, K. (1998). "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'de Savaş Ekonomisi Uygulamaları ve

Balcı, M. (2015). *Sıradışı Bir Siyasetçi: Kasım Gülek, Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri,* İstanbul: Yeditepe Yayınları.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, *Muamelat Genel Müdürlüğü Kataloğu,* Fon Kodu: 30.10.0.0., Yer Numarası: 129.929.15.

Batmaz, D. (2004). *Türkiye'de Çok Partili Dönemde Seçimler (1946-1960),* Yayın-

lanmamış Yüksek

Burgaç, M. (2013). "1946 Genel Seçimlerinde Propaganda", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, XIII/26, Bahar.

Bülbül, İ. (2005). "İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye'de Sosyal hayata Olumsuz Yansımaları", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Cahit Kayra Söyleşisi, Teke Tek programı, Habertürk, 18 Ocak 2009.

Cumhuriyet, Hürriyet, Vatan, Akşam, Şalom, Or Yeuda.

Edirne Postası, 2 Ekim 1948, Sayı: 1586, s. 1.

Ekinci, N. (1997). *Türkiye'de Çok Partili Düzene Geçişte Dış Etkenler*, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Enstitüsü Dergisi Sayı: 29 Yıl: 2010/2. Eskişehir. Fiyatlar", Altıncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri I. 20-22 Ekim 1977 İstanbul, Ankara 1998.

http://listelist.com/varlık-vergisi (Erişim Tarihi: 27.02.2017)

http://poptarih.blogspot.com.tr/2013/05/1940-milli-koruma-kanunu-1942-varlk.html Erişim Tarihi: 27.02. 2017

http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar Dinç, S. "Atatürk Sonrası Türkiye'de İç ve Dış Politikada Gelişmelere Genel Bir Bakış (1938-1965)", Erişim Tarihi: 27.02. 2017

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse-hur/1942-varlik-vergisi-kanunu-1353243/ Erişim Tarihi: 27.02. 2017

İzak Yaeş, "DP Kuledibi Semt Ocağı kongresi", Or Yeuda, 30 Eylül 1948, Sayı 16, s. 7.

Kayra, C. (2011). *Savaş Türkiye Varlık Vergisi*, İstanbul: Tarihçi Kitabevi.

Koçak, C. (2004). "Tek Parti Döneminde Dışa Kapalı Türkiye", Tarih ve Toplum. Sayı.62, Şubat 1989.

Korkmaz, E. (2004). *Krizin Bilançosu: Zengin Devlet Fakir Millet,* İstanbul: Enes Mat. Ltd. Şti.

Leyon, A. (1950). "DP'den beklediklerimiz", Şalom, 29 Haziran.

Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. İhsan Güneş,

Ökte, F. (1951). *Varlık Vergisi Faciası*, İstanbul: Nebioğlu Yayınları.

Özçelik, M. (2010). "İkinci Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası" Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler *Partisi İlişkileri (1946-1947),* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve

Roberto Bally, "Varlık Vergisi un egzemplo muy lojik",

Sevük, İ. H. (1950). "Varlık vergisinin münakaşası vesilesi ile", Cumhuriyet, 1 Aralık.

Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Şimşek, A. & Çencen N. (2014). Milli Şef Dönemi (1938-1950), (Editör: S. Beyoğlu-A. Satan) içinde, *Modern Türkiye Tarihi*, (s. 263), İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

Tokgöz, E. (2001). *Türkiye'nin İktisadi Gelişme Tarihi (1914-2001)*, Ankara: İmaj Yayınevi.

Turan, Ş. (1999). *Türk Devrim Tarihi*, (IV. cilt), Ankara: Bilgi Yayınevi.

Vâ-Nû, "Sabık Varlık Vergisi ve İleriki Progresif Vergiler", Akşam, 9 Temmuz 1946.

Varlık Vergisi Hakkında Kanun (Resmî Gazete ile neşir ve ilânı: 12. XI. 1942- Sayı: 5255).

Yalçın, D., Tural M. A. & Avcı, C. (2011). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, (II. cilt), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.